

Modtager(e):

Medlemmerne af kontaktforum

Kopi:

Lene Elmegaard, Dansk Dekommissionering

Resumé af 5. møde i kontaktforum, torsdag den 19. januar 2017

21. februar 2017

Til stede:

Repræsentanter for borgergrupper:

Bendy Poulsen, Thyholmgruppen mod Atomaffald

Bodil Waagensen, Lolland mod Atomaffald

Torben Andersen, Atomaffaldsgruppen i Kerteminde Kommune

Repræsentanter for miljøorganisationer:

Niels Henrik Hooge, NOAH Friends of the Earth Denmark

Tarjei Haaland, Greenpeace Danmark

Repræsentanter for Kommunernes Landsforening:

Ulla Catrine Brinch, Fredensborg Kommune

Danske Regioner:

De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS):

Merete Binderup

Peter Gravesen

Dansk Dekommissionering:

Ole Kastbjerg Nielsen

Heidi Sjølin Thomsen

Lene Elmegaard

De nukleare tilsynsmyndigheder:

Poul Erik Nystrup, Beredskabsstyrelsen

David Garf Ulfbeck, Strålebeskyttelse i Sundhedsstyrelsen (SIS)

Styrelsen for Institutioner og Uddannelsesstøtte:

Merete Storr-Hansen

Kristoffer Brix Bertelsen (referent)

Afbud:

Anders Christiansen, Teknik & Miljø, Kommunernes Landsforening (KL)

Bent Dyrberg, MORADS – Foreningen mod radioaktivt affald i Skive

Morten Sørensen, Danske Regioner

Piet Jansen, Veddelev Grundejerforening/Risø borgergruppen i Roskilde

Sine Beuse Fauerby, Danmarks Naturfredningsforening

Styrelsen for Institutioner og
Uddannelsesstøtte
Direktionssekretariatet

Bredgade 43
1260 København K
Tel. 7231 7800
Fax 7231 7801
Mail siu@ufm.dk
Web www.ufm.dk

CVR-nr. 3404 2012

Sagsbehandler
Kristoffer Brix Bertelsen
Tel. 7231 8876
Mail kbbs@ufm.dk

Ref.-nr. 17/000283-04

Mødet var indkaldt med følgende dagsorden:

1. Gennemgang af dagsorden m/ eventuelle tilføjelser
2. Statusopdatering siden seneste møde i kontaktforum
3. Diskussion af a) rapport: *Kriterier og proces for lokalisering af et mellemlager for det lav- og mellemaktive affald fra Risø* (GEUS) og b) *Supplerende mellemlagerstudier – sammenfatning* (Dansk Dekommissionering og GEUS)
4. Synspunkter på løsningsmuligheder blandt borgergrupper, miljøorganisationer, KL og Danske Regioner
5. [Under forudsætning af at uddannelses- og forskningsministeren er orienteret] Fremlæggelse af: *De geologiske forhold i ca. 500 meters dybde. Foreløbig redegørelse udarbejdet på eksisterende data* (GEUS)
6. Praksis for kommentering på udkast til resumé af kontaktforums møder
7. Eventuelt

Styrelsen for Institutioner og
Uddannelsesstøtte

Ad 1. Gennemgang af dagsorden m/ eventuelle tilføjelser

Intet at bemærke.

Ad 2. Statusopdatering fra seneste møde i kontaktforum

- a. *Fremsendelse til den tværministerielle arbejdsgruppe af borgergruppernes notat af 23. december 2016*
Notatet er oversendt til Uddannelses- og Forskningsministeriets departement, som er sekretariat for den tværministerielle arbejdsgruppe. Notatet var tidligere blevet sendt til kontaktforum som bilag til dagens møde
- b. *Kontakt til Gerhard Schmidt, tidl. analytiker på Öko-Institut*
Gerhard Schmidt er blevet kontaktet med henblik på kommentarer til den aktuelle status i den danske proces mod en langsigtet løsning. Specifikt er Schmidt blevet bedt om at kommentere [et notat fra marts 2015 fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse](#) forud for en høring arrangeret af NOAH den 14. marts 2015. Samtidig er Schmidt blevet forespurgt om eventuel deltagelse i et møde i kontaktforum enten i marts eller juni 2017 (6. eller 7. møde)
- c. *Videre proces i sagen*
Merete Storr-Hansen orienterede om, at den tværministerielle arbejdsgruppe træder sammen den 30. januar 2017 til behandling af sin indstilling til uddannelses- og forskningsministeren. Herefter bliver sagen sendt videre til regeringens Koordinationsudvalg og Økonomiudvalg. Indstillingen vil omfatte overordnet depotløsning og procesform.

MSH bekræftede, at borgergrupperne har mulighed for at medsende et notat til uddannelses- og forskningsministeren med deres synspunkter, som uden ændringer vil blive vedlagt indstillingen til ministeren. Borgergruppernes notat afventer et møde i den samlede borgergruppekreds den 28. januar 2017 og fremsendes herefter snarest muligt.

Ad 3. Diskussion af a) rapport: *Kriterier og proces for lokalisering af et mellemlager for det lav- og mellemaktive affald fra Risø* (GEUS) og b) *Supplerende mellemlagerstudier – sammenfatning* (Dansk Dekommissionering og GEUS)

Der blev inviteret til overordnede kommentarer til de to tekster. Torben Andersen (TA) havde en bemærkning til *Supplerende mellemlagerstudier* (s. 21, 3. afsnit),

hvor der med henvisning til EU's atomaffaldsdirektiv ([2011/70/EURATOM](#)) bliver fremført, at et mellemlager ikke kan udgøre en slutløsning ud fra et etisk hensyn om at undgå at pålægge fremtidige generationer urimelige byrder. TA understreger, at et mellemlager netop skal følges af et tilstrækkeligt økonomisk og videnskabeligt grundlag for deponering eller andre endelige løsninger, og derfor giver det ikke mening at tale om et mellemlager uafhængigt af dette grundlag.

David Garf Ulfbeck (DGU) præciserede, at atomaffaldsdirektivets omtale af deponering i forhold til oplagring sker i direktivets præambel (nr. 21) og dermed uden for de egentlige retsbestemmelser i direktivet.

[Tilføjet af Kristoffer Brix Bertelsen efter mødet:] For yderligere omtale af EU-medlemsstaters forpligtelse til deponering, se også atomaffaldsdirektivets artikel 4, stk. 4 og artikel 12, stk. 1, litra d).

Styrelsen for Institutioner og
Uddannelsesstøtte

Bodil Waagensen (BW) bemærkede med henvisning til *Supplerende mellemlagerstudier*, s. 22, 6. afsnit, at borgergrupperne er uenige i, at det skulle være nødvendigt at overveje lokaliseringen af et slutdepot i sammenhæng med lokaliseringen af et mellemlager. Man finder, at lokalisering af et slutdepot med fordel kan afvente resultaterne den forskning og vidensudveksling, som bør være en integreret del af en mellemlager-løsning.

Der var ikke yderligere kommentarer til de to tekster, der var blevet indledende diskuteret på [kontaktforums 4. møde den 14. december 2016](#).

Ad 4. Synspunkter på løsningsmuligheder blandt borgergrupper, miljøorganisationer, KL og Danske Regioner

Følgende synspunkter blev fremført:

Borgergrupperne:

BW fremførte på vegne af borgergrupperne, at et mellemlager er den eneste løsning, der kan gennemføres med tilstrækkelig respekt for fremtidige generationer, da slutdepot-løsninger ikke er gennemført med succes nogetsteds i verden.

TA tilføjede, at borgergrupperne var interesseret i den frivillige proces som beskrevet i *Supplerende mellemlagerstudier*, fordi den giver den bedste belysning af sagens mange aspekter, herunder udfordringen i at der ved en mellemlager-løsning skal ske arealreservation i 100 år i den pågældende værtskommunes plangrundlag.

Miljøorganisationerne:

Greenpeace Danmark går ind for et mellemlager så tæt på affaldets nuværende placering som muligt, hvor lageret kunne kombineres med andre funktioner i affaldshåndteringen.

NOAH Friends of the Earth Denmark går ind for et dybt geologisk depot som beskrevet af blandt andre Gerhard Schmidt, tidl. Öko-Institut. Såfremt dette ikke er muligt at opføre på kort sigt, anser NOAH et mellemlager kombineret med en fond til opsparing af midler til slutdeponering for et bedre alternativ end det eksisterende slutdepotprojekt, som NOAH mener, er fejlbehæftet. NOAH ser gerne et formelt eller uformelt samarbejde mellem danske, norske, svenske og tyske myndigheder.

På et efterfølgende spørgsmål fra BW præciserede Niels Henrik Hooge (NHH), at NOAH med et *dybt geologisk depot* mener et depot, ikke i form af borehuller, i sikre geologiske lag (i ca. 500 meters dybde) som foreslået af Johan Swahn (kon-torchef i *Miljöorganisationernas Kärnavfallssgranskning*, Göteborg) og Gerhard Schmidt.

Danmarks Naturfredningsforening deltog ikke i dagens møde, men har efterfølgende henvist til en holdningstilkendegivelse på foreningens hjemmeside:
<http://www.dn.dk/vi-arbejder-for/baeredygtighed/affald/atomaffald-skal-handteres-i-danmark/>.

KL:

Ulla Brinch (UB) meddelte, at KL behandler sagen på et snarligt møde i Teknik og Miljø-området, hvorefter der vil blive givet en tilbagemelding. Anders Christiansen har efterfølgende oplyst, at KL ikke vil tage stilling til sagen, men afventer Folketingets beslutning.

Styrelsen for Institutioner og
Uddannelsesstøtte

Danske Regioner:

Var ikke repræsenteret på dagens møde og havde ikke meddelt synspunkter på forhånd. Morten Sørensen har efterfølgende oplyst, at Danske Regioner ikke har taget stilling til de forskellige løsningsmodeller.

MSH rundede punktet af med oplysning om, at arbejdet i kontaktforum vil fortsætte uafhængigt af de politiske processer. På spørgsmål fra Tarjei Haaland (TH) om der kendes noget til de politiske holdninger i sagen, svarede MSH, at de politiske positioner efter afslutningen af mellemlager-undersøgelserne ikke kendes.

Ad 5. Fremlæggelse af *De geologiske forhold i ca. 500 meters dybde.* *Foreløbig redegørelse udarbejdet på eksisterende data*

MSH meddelte, at redegørelsen endnu ikke havde været forelagt for uddannelses- og forskningsministeren og derfor ikke var blevet offentliggjort. Det vil ske så snart som muligt. NHH spurgte, om redegørelsen ville blive oversat til engelsk? Peter Gravesen (PG) svarede, at dette ikke var planlagt på nuværende tidspunkt.

Ad 6. Praksis for kommentering på udkast til resumé af kontaktforums møder

Resuméerne fra kontaktforums møder har vist sig at generere mange typer af kommentarer, som er vanskelige at rumme i et dokument, der primært er tænkt som dokumentation af hovedpunkter på kontaktforums møder. MSH anmodede kontaktforums medlemmer om at iagttage følgende god skik for kommentering:

- Man retter kun i udsagn, der er tilskrevet én selv, ikke i andres
- Kommentarer, der har form af spørgsmål, rejses på et efterfølgende møde i kontaktforum
- Rettelsesforslag og kommentarer gøres så vidt muligt direkte i resumé-filen ved brug af rettelses- og kommentarfunktion i tekstbehandlingsprogram

Medlemmer af kontaktforum er ikke forpligtet til at svare på spørgsmål om mødets forløb og indhold fra personer, som ikke har deltaget i mødet. Resumé- udkastet vil fremover alene blive sendt til kontaktforums medlemmer med henblik på intern bearbejdning inden offentliggørelse af endelig version.

De tilstedeværende tilsluttede sig ovenstående.

Ad 7. Eventuelt

TH ønskede at vide, hvad der skulle ske med NORM affaldet? DGU svarede, at SIS som tilsynsmyndighed ikke vil deltage i udformningen af konkrete tiltag på NORM området. MSH tilføjede, at Uddannelses- og Forskningsministeriet ikke har nogen holdning til NORM affald, da det ikke indtil videre har været defineret som en del af opgaven vedrørende den langsigtede løsning.

TH spurgte, hvordan Dansk Dekommissionerings anlæg havde klaret stormen Urd? Ole Kastbjerg Nielsen (OKN) oplyste, at vandstanden ikke havde været så høj som under stormen Bodil i 2013, hvor vandstanden nåede op til 40 cm under kotepunktet 2,43 meter ved lageret for lav- og mellemaktivt affald. Dansk Dekommissionerings sikringsforanstaltninger er fastlagt ud fra en vandstand med passende tillæg, der er 1 meter højere end højeste vandstand under Bodil.

Styrelsen for Institutioner og
Uddannelsesstøtte

Kristoffer Brix Bertelsen